

Αυτό που εμείς οι Έλληνες θεωρούμε ένα είδος «κατάρας» – το γεγονός ότι ελάχιστοι ανά την υφήλιο μιλούν ελληνικά αναγκάζοντάς μας να υποβαλλόμαστε από μικρά παιδιά στο βάσανο της εκμάθησης ξένων γλωσσών – ίσως τελικά αποδεικνύεται πραγματική ευλογία.

Μελέτες που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια ανατρέπουν τις παλαιότερες θεωρίες διαπιστώνοντας ότι οι δίγλωσσοι – όσοι δηλαδή μαθαίνουν δύο γλώσσες ως μητρικές από τη γέννησή τους – εμφανίζουν «ενισχυμένες» εγκεφαλικές, γνωσιακές και συμπεριφορικές λειτουργίες. Εκτός του ότι μπορούν ευκολότερα να μαθαίνουν ξένες γλώσσες και να εκτελούν πολλά καθήκοντα ταυτοχρόνως, έχουν ιδιαίτερη ικανότητα στο να μπαίνουν στη θέση του άλλου ενώ δείχνουν σαν να λειτουργούν με «δύο μυαλά», ανάλογα με τη γλώσσα που χρησιμοποιούν. Επιπλέον η διγλωσσία φαίνεται να έχει ρόλο ασπίδας που καθυστερεί την άνοια και τη νόσο Αλτσχάιμερ.

Το ευχάριστο είναι ότι όλα τα παραπάνω οφέλη, αν και είναι πιο έντονα στους δίγλωσσους, ενδέχεται να επεκτείνονται σε έναν βαθμό και σε όσους γνωρίζουν ικανοποιητικά μια δεύτερη γλώσσα. Αυτό είναι καλό για εμάς, εφόσον το μέσο ελληνόπουλο μαθαίνει ήδη αγγλικά από το Δημοτικό ενώ και ως ενήλικοι είμαστε γενικώς ένας «πολύγλωσσος» λαός. Ακόμη όμως και για όσους δεν «κατέχουν» τις ξένες γλώσσες, ποτέ δεν είναι αργά: οι ειδικοί επισημαίνουν ότι μπορούν να αρχίσουν να μαθαίνουν – και να ωφεληθούν – σε οποιαδήποτε ηλικία.

Όταν είχα μόλις γεννηθεί η μητέρα μου με πήρε στην αγκαλιά της στο κρεβάτι του

μαιευτηρίου και έκανε κάτι που θα άλλαζε για πάντα τον τρόπο ανάπτυξης του εγκεφάλου μου. Κάτι που θα με έκανε καλύτερη στο να μαθαίνω, να κάνω πολλά πράγματα ταυτοχρόνως και να λύνω προβλήματα. Επίσης κάτι που ίσως αργότερα προστατέψει τον εγκέφαλό μου από τη φθορά της ηλικίας. Τι ήταν αυτό; Αρχισε να μου μιλάει στα γαλλικά.

Την εποχή εκείνη η μητέρα μου δεν είχε ιδέα ότι με αυτόν τον τρόπο θα ενίσχυε τις γνωσιακές μου ικανότητες. Είναι Γαλλίδα και ο πατέρας μου είναι Αγγλος. Απλώς τους είχε φανεί λογικό να μεγαλώσουν εμένα και τα αδέρφια μου ως διγλωσσούς. Παρ' όλα αυτά, στο διάστημα που έχει μεσολαβήσει από τότε έχουν εμφανιστεί ένα σωρό έρευνες οι οποίες υποδηλώνουν πως το γεγονός ότι μιλάω δύο γλώσσες ίσως επηρέασε βαθιά τον τρόπο με τον οποίο σκέφτομαι.

Η ενίσχυση των γνωσιακών ικανοτήτων είναι μόνο η αρχή. Σύμφωνα με ορισμένες μελέτες, οι αναμνήσεις και οι αξίες μου, ακόμη και η προσωπικότητά μου, ίσως αλλάζουν ανάλογα με το ποια γλώσσα τυχαίνει να μιλάω εκείνη την ώρα. Είναι σχεδόν σαν ο εγκέφαλος των διγλωσσών να φιλοξενεί δύο ξεχωριστά μυαλά – κάτι το οποίο αναδεικνύει τον θεμελιώδη ρόλο που παίζει η γλώσσα στην ανθρώπινη σκέψη. *«Η διγλωσσία αποτελεί ένα εκπληκτικό μικροσκόπιο για τη διερεύνηση του ανθρώπινου εγκεφάλου»*

λέει η

Λόρα Αν Πετίτο

, νευροεπιστήμονας στο Πανεπιστήμιο Γκαλοντέτ της Ουάσιγκτον.

Οι απόψεις για τη διγλωσσία δεν ήταν πάντα τόσο ρόδινες. Για πολύ καιρό η απόφαση των γονιών, όπως οι δικοί μου, να αναθρέψουν τα παιδιά τους μιλώντας δύο γλώσσες εθεωρείτο αμφιλεγόμενη. Από τον 19ο αιώνα οι εκπαιδευτικοί προειδοποιούσαν ότι κάτι τέτοιο προκαλεί σύγχυση σε ένα παιδί καθιστώντας το ανίκανο να μάθει σωστά οποιαδήποτε από τις δύο γλώσσες. Στην καλύτερη περίπτωση, θεωρούσαν ότι το καταδικάζει στο να γίνει αυτό που λέμε «πολυτεχνίτης και ερημοσπίτης». Στη χειρότερη, υποπτεύονταν ότι εμποδίζει άλλες πλευρές της ανάπτυξης οδηγώντας σε χαμηλότερο δείκτη νοημοσύνης.

Σήμερα οι φόβοι αυτοί φαίνονται αδικαιολόγητοι. Είναι αλήθεια ότι οι διγλωσσοί τείνουν να έχουν ελαφρώς μικρότερο λεξιλόγιο σε καθεμιά από τις δύο γλώσσες τους σε σχέση με τους συνομηλικούς τους που μιλούν μόνο μία γλώσσα, ενώ μερικές φορές αργούν λίγο περισσότερο να βρουν τη σωστή λέξη όταν κατονομάζουν αντικείμενα. Μια καθοριστική μελέτη όμως που έγινε στη δεκαετία του 1960 από την **Ελίζαμπεθ Πιλ** και τον **Γουόλας Λάμπερτ**

στο Πανεπιστήμιο Μακ Γκιλ του Μόντρεαλ στον Καναδά διαπίστωσε ότι η ικανότητα να μιλάει κάποιος δύο γλώσσες δεν εμποδίζει τη γενικότερη ανάπτυξη. Αντιθέτως, όταν

ήλεγξαν άλλους παράγοντες οι οποίοι θα μπορούσαν να επηρεάσουν τις επιδόσεις, όπως η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και η μόρφωση, ανακάλυψαν ότι τα διγλωσσα άτομα είχαν καλύτερες επιδόσεις από τα μονόγλωσσα σε 15 λεκτικά και μη λεκτικά τεστ.

Δυστυχώς οι ανακαλύψεις αυτές σε μεγάλο βαθμό αγνοήθηκαν. Παρ' ότι – με το σταγονόμετρο – τη μελέτη αυτή ακολούθησαν και άλλες σχετικές με τα οφέλη της διγλωσσίας, οι περισσότεροι ερευνητές και εκπαιδευτικοί ενέμειναν στις παλιές ιδέες. Μόνο πρόσφατα η διγλωσσία άρχισε να απολαμβάνει την προσοχή που της αξίζει. *«Για τριάντα χρόνια καθόμουν στο σκοτεινό γραφειάκι μου κάνοντας τα δικά μου και ξαφνικά τα τελευταία πέντε χρόνια είναι σαν οι πόρτες να άνοιξαν διάπλατα»*

λέει η

Ελεν Μπιάλιστοκ

, ψυχολόγος του Πανεπιστημίου Γιορκ στο Τορόντο του Καναδά.

Παράθυρο σε νέες γνώσεις

Σε έναν βαθμό αυτό το ενδιαφέρον απορρέει από τις πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις στις νευροεπιστήμες, όπως η λειτουργική φασματοσκοπία εγγύς υπερύθρων (fNIRS), μια απεικονιστική τεχνική η οποία επιτρέπει την εξέταση του εγκεφάλου των μωρών καθώς αυτά κάθονται στην αγκαλιά των γονιών τους. Για πρώτη φορά οι ερευνητές μπόρεσαν να παρακολουθήσουν τον εγκέφαλο των βρεφών κατά τη διάρκεια των πρώτων επαφών τους με τη γλώσσα.

Χρησιμοποιώντας αυτή την τεχνική η κυρία Πετίτο και οι συνεργάτες της ανακάλυψαν μια σημαντική διαφορά στα μωρά που μεγαλώνουν μιλώντας δύο γλώσσες. Σύμφωνα με την κρατούσα θεωρία, τα μωρά όταν γεννιούνται είναι «πολίτες του κόσμου», μπορούν να ξεχωρίσουν τους ήχους κάθε γλώσσας. Ως την ηλικία του ενός έτους ωστόσο θεωρείται ότι χάνουν αυτή την ικανότητα και επικεντρώνονται μόνο στους ήχους της μητρικής τους γλώσσας. Αυτό φαινόταν να ισχύει στα μονόγλωσσα παιδιά, η μελέτη όμως της κυρίας Πετίτο ανακάλυψε ότι τα διγλωσσα εξακολουθούσαν να εμφανίζουν αυξημένη εγκεφαλική δραστηριότητα αντιδρώντας σε γλώσσες που τους ήταν παντελώς ξένες ως και το τέλος του πρώτου έτους.

Υποθέτει ότι η εμπειρία της διγλωσσίας «βάζει σφήνες» αφήνοντας ανοίγματα στο παράθυρο για την εκμάθηση των γλωσσών. Εξίσου σημαντικό, τα διγλωσσα μωρά έφθαναν στα γλωσσικά ορόσημα – όπως η πρώτη λέξη – ταυτόχρονα με τα μονόγλωσσα,

υποστηρίζοντας την ιδέα ότι η δίγλωσσία μάλλον εμπλουτίζει παρά εμποδίζει την ανάπτυξη ενός παιδιού. Αυτό φαίνεται ότι βοηθάει ανθρώπους σαν εμένα να κατακτούν νέες γλώσσες σε όλη τη ζωή τους. *«Είναι σχεδόν σαν ο μονόγλωσσος εγκέφαλος να βρίσκεται σε δίαιτα ενώ ο δίγλωσσος μας δείχνει τις πλούσιες, αφράτες γραμμές του σχετικού με τη γλώσσα ιστού που διαθέτουμε»*
λέει η κυρία Πετίτο.

Προηγμένο «εκτελεστικό σύστημα»

Πράγματι, όσο περισσότερο έψαχναν οι ερευνητές τόσο περισσότερα οφέλη ανακάλυπταν – κάποια μάλιστα καλύπτουν μια ευρεία κλίμακα ικανοτήτων. Η κυρία Μπιάλιστοκ σκόνταψε τυχαία για πρώτη φορά επάνω σε ένα από αυτά τα πλεονεκτήματα όταν ζήτησε από παιδιά να εντοπίσουν αν διάφορες προτάσεις ήταν γραμματικά σωστές. Τόσο τα μονόγλωσσα όσο και τα δίγλωσσα μπορούσαν να δουν τα λάθη σε «λογικές» φράσεις όπως «τα μήλα ωριμάζουν στα δέντρα», στις «παράλογες» όμως φράσεις, όπως «τα μήλα ωριμάζουν στις μύτες», εμφανίζονταν διαφοροποιήσεις. Τα μονόγλωσσα παιδιά, παρασυρμένα από το παράλογο αυτών των φράσεων, απαντούσαν λανθασμένα ότι δεν ήταν γραμματικά σωστές ενώ τα δίγλωσσα έδιναν τη σωστή απάντηση.

Η ερευνήτρια υπέθεσε ότι η ικανότητα αυτή δεν αντανακλούσε κάποιο ιδιαίτερο ταλέντο στη γραμματική αλλά μάλλον μια βελτίωση σε αυτό που αποκαλείται «εκτελεστικό σύστημα» του εγκέφαλου και το οποίο, βασιζόμενο σε ένα ευρύ φάσμα δεξιοτήτων, «ρυθμίζει» την ικανότητα να «μπλοκάρουμε» τις άσχετες πληροφορίες και να εστιάζουμε στο έργο που θέλουμε να εκτελέσουμε εκείνη τη στιγμή. Στο τεστ αυτό τα δίγλωσσα παιδιά φαινόταν ότι μπορούσαν ευκολότερα να εστιάζουν στη γραμματική αγνοώντας το νόημα των λέξεων. Σε επόμενες μελέτες τα δίγλωσσα παιδιά εμφάνισαν εξαιρετικές επιδόσεις σε μια σειρά τεστ που διερευνούσαν απευθείας αυτό το χαρακτηριστικό. Μια άλλη εκτελεστική δεξιότητα σχετίζεται με την ικανότητα να στρεφόμαστε από ένα έργο σε ένα άλλο χωρίς να μπερδευόμαστε και τα δίγλωσσα παιδιά είναι καλύτερα και σε αυτού του είδους τα τεστ. Στην κατηγοριοποίηση αντικειμένων, για παράδειγμα, μπορούν να «πηδήξουν» από τη διάκριση με βάση το σχήμα στη διάκριση με βάση το χρώμα χωρίς να κάνουν λάθη.

Τα χαρακτηριστικά αυτά παίζουν καθοριστικό ρόλο στο καθετί που κάνουμε, από το διάβασμα και τα μαθηματικά ως την οδήγηση. Η βελτίωσή τους επομένως οδηγεί σε μεγαλύτερη νοητική ευελιξία, κάτι το οποίο ίσως εξηγεί γιατί τα δίγλωσσα άτομα είχαν τόσο καλές επιδόσεις στα τεστ των Πιλ και Λάμπερτ.

Τα καλά αυτής της ευελιξίας ενδέχεται μάλιστα να επεκτείνονται και στις κοινωνικές μας δεξιότητες. Η **Πάουλα Ρούμπιο-Φερνάντες** και ο **Σαμ Γκλίκσμπεργκ**, ψυχολόγοι του Πανεπιστημίου του Πρίνστον, ανακάλυψαν ότι οι δίγλωσσοι είναι καλύτεροι στο να βάζουν τον εαυτό τους στη θέση του άλλου ώστε να καταλάβουν καλύτερα τη δική του άποψη για μια κατάσταση. Αυτό συμβαίνει επειδή μπορούν ευκολότερα να μπλοκάρουν όσα ήδη γνωρίζουν και να επικεντρωθούν στην άποψη του άλλου.

Γνωσιακή γυμναστική!

Γιατί το ότι μιλούν δύο γλώσσες κάνει τον εγκέφαλο των δίγλωσσων τόσο ευέλικτο και συγκεντρωμένο; Μια απάντηση έρχεται από την έρευνα της **Βιορίκα Μαριάν** και των συναδέλφων της του Πανεπιστημίου Νορθγουέστερν στο Εβανστον του Ιλινόι, οι οποίοι χρησιμοποίησαν ειδικές συσκευές για να παρακολουθήσουν την κίνηση των ματιών εθελοντών οι οποίοι εκτελούσαν διάφορες δραστηριότητες. Σε μία από αυτές η κυρία Μαριάν έβαλε μπροστά σε δίγλωσσους που μιλούσαν αγγλικά και ρωσικά μια σειρά αντικείμενα και τους ζητούσε κάθε φορά να πιάσουν ένα συγκεκριμένο από αυτά. Το όνομα ενός αντικειμένου στη μια γλώσσα μερικές φορές μοιάζει πολύ ηχητικά με το όνομα κάποιου άλλου αντικειμένου στην άλλη γλώσσα (π.χ., η λέξη «μαρκαδόρος» στα αγγλικά μοιάζει ηχητικά με τη λέξη «σφραγίδα» στα ρωσικά). Στις περιπτώσεις αυτές οι εθελοντές δεν έκαναν ποτέ λάθος στο αντικείμενο, οι κινήσεις των ματιών τους όμως έδειξαν ότι, προτού καταλήξουν στην επιλογή τους, έριχναν μια γρήγορη ματιά στο αντικείμενο με το παρόμοιο ηχητικά όνομα στα ρωσικά.

Αυτή η σχεδόν ανεπαίσθητη κίνηση προδίδει μια σημαντική λεπτομέρεια για τη λειτουργία του εγκεφάλου των δίγλωσσων αποκαλύπτοντας ότι οι δύο γλώσσες ανταγωνίζονται συνεχώς στο πίσω μέρος του μυαλού τους. Ως αποτέλεσμα, όταν εμείς οι δίγλωσσοι μιλάμε, γράφουμε ή ακούμε ραδιόφωνο, ο εγκέφαλός μας προσπαθεί να επιλέξει τη σωστή λέξη καταστέλλοντας παράλληλα τον ίδιο όρο της άλλης γλώσσας. Αυτή είναι μια σημαντική δοκιμασία εκτελεστικού ελέγχου – ένα είδος γνωσιακής γυμναστικής. Στην πραγματικότητα, αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν πολλά εμπορικά προγράμματα «εγκύμνασης του εγκεφάλου» τα οποία συχνά απαιτούν από τον χρήστη να αγνοήσει πληροφορίες που αποσπούν την προσοχή του ενώ εκτελεί ένα έργο.

Φρένο στην Αλτσχάιμερ

Γρήγορα οι επιστήμονες αναρωτήθηκαν αν αυτή η πνευματική γυμναστική μπορούσε να

βοηθήσει τον εγκέφαλο να αντισταθεί στη φθορά της ηλικίας. Για να διερευνήσουν αυτή την υπόθεση η κυρία Μπιάλιστοκ και οι συνεργάτες της συνέλεξαν δεδομένα σχετικά με 184 άτομα που είχαν διαγνωστεί με άνοια, τα μισά εκ των οποίων ήταν δίγλωσσα. Τα αποτελέσματα, που δημοσιεύθηκαν το 2007, ήταν εκπληκτικά: στους δίγλωσσους τα συμπτώματα άρχιζαν να εμφανίζονται τέσσερα χρόνια αργότερα από ό,τι στους μονόγλωσσους. Υστερα από μια τριετία οι ερευνητές επανέλαβαν τη μελέτη με άλλα 200 άτομα τα οποία παρουσίαζαν δείγματα της νόσου Αλτσχάιμερ. Και πάλι στα περισσότερα από τα συμπτώματα υπήρχε μια καθυστέρηση πενταετίας στους δίγλωσσους. Τα αποτελέσματα ίσχυαν ακόμη και όταν λαμβάνονταν υπόψη άλλοι παράγοντες, όπως το επάγγελμα και η μόρφωση. *«Δεν περίμενα καθόλου να βρούμε τόσο σημαντικά αποτελέσματα»* λέει η ερευνήτρια.

Το ότι εμείς οι δίγλωσσοι μιλάμε δύο γλώσσες, εκτός του ότι ενισχύει τον εγκέφαλό μας, ενδέχεται επίσης να έχει βαθιά επίδραση στη συμπεριφορά μας. Νευροεπιστήμονες και ψυχολόγοι αρχίζουν να αποδέχονται ότι η γλώσσα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη σκέψη και τη συλλογιστική, κάτι το οποίο κάνει ορισμένους να αναρωτιούνται αν οι δίγλωσσοι ενεργούν διαφορετικά ανάλογα με το ποια γλώσσα μιλούν. Αυτό συμβαδίζει με τη δική μου εμπειρία – ακόμη και οι άλλοι συχνά μου λένε ότι φαίνομαι διαφορετική ανάλογα με το αν μιλάω αγγλικά ή γαλλικά.

Δύο σετ αξιών

Το «ζύγισμα» των επιδράσεων αυτού του είδους είναι βεβαίως δύσκολο, στη δεκαετία του 1960 όμως η **Σούζαν Ερβιν-Τριπ**, η οποία σήμερα βρίσκεται στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Μπέρκλεϊ, βρήκε έναν αντικειμενικό τρόπο για να εξετάσει το ζήτημα. Ζήτησε από δίγλωσσους που μιλούσαν αγγλικά και ιαπωνικά να συμπληρώσουν μια σειρά ημιτελείς προτάσεις σε δύο διαφορετικές συνεδρίες – πρώτα στη μία γλώσσα και ύστερα στην άλλη. Διαπίστωσε ότι οι εθελοντές έδιναν πολύ διαφορετικές καταλήξεις στην ίδια φράση ανάλογα με τη γλώσσα. Για παράδειγμα, στη φράση «οι πραγματικοί φίλοι πρέπει...» στα ιαπωνικά έγραφαν «...να βοηθούν ο ένας τον άλλον» ενώ στα αγγλικά έγραφαν «...να είναι απόλυτα ειλικρινείς». Γενικώς οι απαντήσεις έμοιαζαν να αντανακλούν τον τρόπο με τον οποίο οι μονόγλωσσοι της κάθε γλώσσας θα εκτελούσαν το τεστ. Αυτό έκανε την κυρία Ερβιν-Τριπ να υποστηρίξει ότι οι δίγλωσσοι χρησιμοποιούν δύο νοητικά κανάλια, σαν να έχουν δύο διαφορετικά μυαλά.

Αρκετές πρόσφατες μελέτες φαίνεται να υποστηρίζουν τη θεωρία της. Ο **Ντέιβιντ Λούνα** του Baruch College της Νέας Υόρκης και οι συνεργάτες του ζήτησαν για παράδειγμα πρόσφατα από αγγλο-ισπανόφωνους να δουν διαφημίσεις στις οποίες πρωταγωνιστούσαν

γυναίκες – πρώτα στη μία γλώσσα και ύστερα από έξι μήνες στην άλλη γλώσσα – και να περιγράψουν τις προσωπικότητες των πρωταγωνιστριών. Στην «ισπανική» εκδοχή οι εθελοντές έτειναν να περιγράψουν τις γυναίκες ως ανεξάρτητες και εξωστρεφείς, ενώ στην «αγγλική» ως απελπισμένες και εξαρτημένες.

Μια άλλη μελέτη διαπίστωσε ότι οι αγγλο-ελληνόφωνοι δίγλωσσοι είχαν πολύ διαφορετικές συναισθηματικές αντιδράσεις στην ίδια ιστορία ανάλογα με τη γλώσσα. Στη μία εκδοχή δήλωναν π.χ. «αδιάφοροι» για τον ήρωα, ενώ στην άλλη «ανησυχούσαν» για την πορεία του.

Γιατί δεν θυμούνται τα μωρά

Μια εξήγηση είναι ότι κάθε γλώσσα φέρνει στο μυαλό τις αξίες της κουλτούρας της με την οποία ήρθαμε σε επαφή μαθαίνοντάς την. Μια άλλη είναι το γεγονός ότι η γλώσσα ενεργεί ενδόμυχα ως «σκαλωσιά» που υποστηρίζει το οικοδόμημα των αναμνήσεών μας. Πολλές μελέτες έχουν δείξει ότι είναι πιθανότερο να θυμηθούμε ένα αντικείμενο όταν γνωρίζουμε το όνομά του, κάτι το οποίο ίσως εξηγεί γιατί έχουμε τόσο λίγες αναμνήσεις από τα πρώτα παιδικά μας χρόνια. Υπάρχουν μάλιστα ενδείξεις ότι η γραμματική μιας γλώσσας μπορεί να διαμορφώσει τη μνήμη μας. Η **Λίρα Μποροντίσκι** του Πανεπιστημίου Στάνφορντ ανακάλυψε πρόσφατα ότι οι ισπανόφωνοι είναι χειρότεροι στο να θυμούνται ποιος προκάλεσε ένα ατύχημα, ίσως επειδή στα ισπανικά χρησιμοποιούνται απρόσωπες εκφράσεις – π.χ. «το βάζο έσπασε» – οι οποίες δεν υποδηλώνουν το πρόσωπο που βρίσκεται πίσω από το γεγονός.

Αυτό φαίνεται να υποδεικνύει ότι οι αναμνήσεις ενός δίγλωσσου αλλάζουν ανάλογα με τη γλώσσα που μιλάει. Σε ένα έξυπνο αλλά απλό πείραμα η κυρία Μαριάν έκανε σε Κινεζοαμερικανούς ένα τεστ γενικών γνώσεων, πρώτα στα αγγλικά και αργότερα στα κινεζικά. Οι απαντήσεις διέφεραν ανάλογα με τη γλώσσα – στην ερώτηση π.χ. «κατονομάστε ένα σημαντικό άγαλμα που έχει υψωμένο το ένα χέρι ατενίζοντας το άπειρο» στα αγγλικά ανέφεραν το Άγαλμα της Ελευθερίας ενώ στα κινεζικά το άγαλμα του *Μάο*

Ποτέ δεν είναι αργά...

Παρά την πρόσφατη πρόοδο, οι ερευνητές μάλλον βλέπουν μόνο την αρχή του παγόβουνου στο ζήτημα της δίγλωσσίας και πολλά ερωτήματα παραμένουν ανοιχτά. Από τα σημαντικότερα είναι το αν ένα μονόγλωσσο άτομο μπορεί να έχει ανάλογα οφέλη αν μάθει μια ξένη γλώσσα σε μεγαλύτερη ηλικία. Οι ως τώρα ενδείξεις δείχνουν πως ναι. *«Μπορείτε να μάθετε μια ξένη γλώσσα σε οποιαδήποτε ηλικία, να τη μάθετε καλά και να δείτε οφέλη στο γνωσιακό σύστημά σας»*

λέει η κυρία Μαριάν. Η κυρία Μπιάλιστοκ συμφωνεί, αν και τονίζει ότι η νοητική «ενίσχυση» στην περίπτωση αυτή δεν είναι τόσο έντονη όσο στους δίγλωσσους.

«Μάθετε μια ξένη γλώσσα σε οποιαδήποτε ηλικία, όχι για να γίνετε δίγλωσσοι αλλά για να παραμείνετε σε πνευματική εγρήγορση»

λέει.

«Είναι πηγή γνωσιακών αποθεμάτων»

Αφού είναι έτσι, είμαι ευγνώμων. Η μητέρα μου δεν είχε καν υποπτευθεί πώς τα λόγια της θα άλλαζαν τον εγκέφαλό μου και τον τρόπο που βλέπω τον κόσμο, αλλά είμαι βέβαιη ότι η προσπάθειά της απέδωσε καρπούς. Για όλα αυτά το μόνο που έχω να πω είναι: Merci!

Το Βήμα